

Täysistunto

Torstai 19.5.2016 klo 16.02—21.24

2.2. Suullinen kysymys vaelluskalakantojen elvyttämisestä (Krista Mikkonen vihr)

Suullinen kysymys SKT 56/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, Krista Mikkonen.

Keskustelu

16.27 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Lauantaina vietetään kansallista vaelluskalapäivää. Vaelluskaloillamme ei mene hyvin.

Hallitusohjelmassa yhdeksi biotalouden kärkihankkeeksi on nostettu vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttäminen jo vuonna 2012 hyväksytyyn kansallisen kalatiestrategian mukaisesti erikseen valittavissa pilottikohteissa. Tavoitteeksi on asetettu vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron palauttaminen muun muassa poistamalla kalaesteitä, rakentamalla kalateitä, lisäämällä virtausta ja kunnostamalla perattuja koskialueita.

Hallitusohjelman mukaan toimenpiteiden suunnittelu ja niiden toteuttaminen käynnistetään nyt toukokuun aikana. Kysynkin ministeri Tiilikaiselta, mikä on tilanne, mitä toimenpiteitä ja missä kohteissa ollaan tekemässä vaelluskalakantojen elvyttämiseksi kalatiestrategian mukaisesti.

16.28 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajaa, koska jo tuossa kysymyksessä kuvailitte hyvin paljon sitä, mitä hallitus aikoo tässä kärkihankkeessa kalakantojen elvyttämiseksi tehdä.

Todellakin meillä on käytettävissä 7 miljoonan euron ylimääräinen panostus nyt kolmen vuoden aikana. Se rahankäyttö alkaa tänä vuonna, ja vielä on kahdeksi vuodeksi jatkossa jäljellä. Tällä hetkellä kartoitetaan, ja on oikeastaan jo kartoitettu, ne vesistöt, missä pystytään tekemään näitä toimia: poistamaan vaellusesteitä, kunnostamaan lisääntymispaikkoja, kutupaikkoja siellä virtavesissä, ja itse asiassa myös tällaisia ylisiirtolaitteita joihinkin patoihin tai voimaloihin pystytään rakentamaan — niistä on hyviä kokemuksia Ruotsissa — ja Suomesta löytyy kymmenkunta näitä jokia, missä homma on pantu vireille.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.29 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka ministerien mielestä kysymys oli naurettava, niin kyse on kyllä monimuotoisuuden kannalta aika merkittävästä asiasta. Kuten ministeri Tiilikainen sanoi, tähän on varattu 7 miljoonaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2016 vp

euroa seuraavalle kolmelle vuodelle. Mutta on selvää, että tämä summa riittää vain starttirahaksi koko maan kalataloudellisesti merkittävien rakennettujen jokien kalatieratkaisulle.

Ministeri Tiilikainen, miten hallitus aikoo varmistaa, että myös vesivoimayhtiöt tulevat kantamaan niille kuuluvan kokonaisvastuun kalatiestrategian toimeenpanon kustannuksista ja vaelluskalojen lisääntymisedellytysten parantamisesta? Ja aikooko ministeri ryhtyä toimiin sen lainsäädännön tiukentamiseksi, mikä koskee nykyisiä kalatalousvelvoitteita?

16.30 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä on tässä kohtaa oikeassa, että tuo 7 miljoonan määräraha ei todellakaan riitä tuon tavoitteen toteuttamiseksi. Kyseessä on siemenraha, mikä tietenkin edellyttää sitä, että niissä kohteissa, missä vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä vahvistetaan ja elvytetään näitä kantoja, täytyy alueella toimivien yritysten, miksei myös maakuntien rahoituksen tai kehittämishankerahoituksen, tulla vastaan, jotta pystytään luomaan tehoa. Tässä on tämmöisestä siemenrahasta kyse. Myös se, miten alueet ja yritykset osallistuvat, vaikuttaa siihen, missä järjestyksessä pystytään näitä kohteita toteuttamaan. Näitä on todellakin kymmenkunta kohdetta eri puolilla maata niin meressä elämäänsä viettävien lohien ja vaelluskalojen kutupaikkojen varmistamiseksi kuin myös sitten sisävesien — esimerkiksi uhanalaisen saimaanlohen — lisääntymispaikkojen varmistamiseksi.

16.31 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyshän ei ole pelkästään kaloista, vaan kysymys on myös aluetaloudellisesti tärkeästä asiasta. Esimerkiksi Kemijoki oli aikoinaan Euroopan tärkeimpiä lohijokia, ja sillä lohella oli aluetaloudellisesti suuri merkitys ihmisten ravinnossa. Tänä päivänä sillä voi olla aluetaloudellisesti suurempi merkitys turismissa, joka esimerkiksi Lapissa on merkittävä elinkeino.

Tiedustelisin hallitukselta, aikooko hallitus nyt käyttää sitä tilannetta, että meillä on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön salkku saman ihmisen käsissä, edistääkseen sitä, että esimerkiksi saataisiin luonnonlohi jälleen nousemaan Kemijoen niihin osiin, jotka ovat vapaina ja toivottavasti myös pysyvät vapaina, jolloin sinne saataisiin koko Euroopan mitassa aivan ainutlaatuinen luontoarvojen, muun luontomatkailun ja myös kalastuksen kokonaisuus.

16.32 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt parhaiten tämä kalatiestrategian toteuttaminen ja uhanalaisten kalakantojen elvyttäminen ja siinä samalla matkailuelinkeinon tukeminen onnistuu siten, että kullakin vesistöalueella, missä näitä toteuttamista odottavia hankkeita on, paikalliset voimat kokoontuvat yhteen ja sieltä löytyy sitä vastuunottajien joukkoa, joka yhdessä pohtii, mihin se alue on valmis. Esimerkiksi Lapin liitto on Kemijoen kohdalla ottanut vetovastuuta kootakseen toimijoita yhteen mainitsemienne tavoitteitten saavuttamiseksi. Ja toden totta, otan esimerkin: kun meillä on onnistuttu elvyttämään ja vahvistamaan tuota Tornionjoessa luontaisesti lisääntyvää kalakantaa ja sen nousu on toissa vuonna ennätysellisissä mitoissa, viime vuonnakin erittäin korkealla, niin se on ilman muuta lisännyt matkailun tulovirtaa monella tavoin. Täytyy pyrkiä nyt saamaan myös muilla joilla liikenteeseen tätä samaa kehitystä.

16.34 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kemijoen vesistöarakentamisella on pitkä ja synkkä historia. Aikoinaan, kun saksalaiset räjäyttivät Ke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2016 vp

mijokisuun, silloin haettiin rakennuslupa uudelle sillalle, mutta siitä tuli vahingossa pato, ja lohien nousu loppui siihen paikkaan. Pääministeri Sipilä, te olette aikoneet laittaa taseen töihin ja mahdollisesti myydä kokonaan valtion omistuksen Kemijoki Oy:ssä. Eikö siinä yhteydessä olisi paikallaan korvamerkitä myyntituloista riittävän suuri osuus kalateiden rakentamiseen ja valtion kiistattomien kalatalousvelvoitteitten täyttämiseen?

16.34 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, Kemijoen osalta ei ole mitään myyntipäätöksiä tehty. Tuo eduskuntaraja ehkä muuttuu sitten lisätalousarvion yhteydessä, kun sitä käsitellään, mutta myynnin, edes mahdollisen myynnin, edellytyksenä on se, että saadaan aikaan osakassopimus nykyisten pienosakkaiden ja suurempien osakkaiden välille. Se, että korvamerkitsisimme jotakin myyntituloa käytettäväksi johonkin toiseen käyttöön budjettitaloudessa, ei ole ollut tapana. Mutta niin kuin kuulimme maa- ja metsätalousministerin esityksessä, nämä kalatiet ovat korkealla prioriteetilla hallituksen ohjelmassa. Mutta se, että me jotakin myyntituloa korvamerkitsisimme johonkin tiettyyn tarkoitukseen, ei ole ollut tapana.

16.35 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä Kalatalouden Keskusliitossa, kuten Vapaa-ajankalastajissakin on otettu tämä esitys todella innostuneena ja kiittolisena vastaan. Nyt todella toivomme, että saisimme tällä tuloksia aikaiseksi.

Asun itse Kemijoen latvoilla, ja jo viime kesänä me saimme sinne siirrettyä ensimmäiset lohet, ja nyt todella odotan, että sinne saataisiin lisää näitä siirtoistutuksia, mutta tämä siirtoistutus ei välttämättä onnistu. Nyt on työn alla monia uudensuunniteltuja menetelmiä, miten saisi lohia siirrettyä. Onko tätä kalatieohjelmaa tarkoitus työstää millä tavalla, että saisimme uudella tavalla toimivia systeemejä nyt aikaiseksi? Kalastusmatkailullehan tällä on todella iso merkitys. Kyllä meillä Kemijokivarressa, niin kuin muissakin näissä kalatieohjelman mukaisissa kohteissa, kalastus on todella iso ja merkittävä asia. (Hälinää)

Puhemies Maria Lohela: Täällä on taas melko runsaasti tätä muuta taustakeskustelua käynnissä. Nyt on ministeri Tiilikaisen vuoro.

16.36 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun mietitään, mitä kaikkia keinoja meillä on tehtävissä, jotta johonkin vesistöön se luontainen kalakanta pystytään palauttamaan, niin totta kai yksi tärkeä asia on, että rakennetaan niitä kulkuteitä, kalaportaita. Yhtä tärkeätä on se, että pystytään jo ennen sitä kunnostamaan niitä lisääntymispaikkoja ja saamaan sinne lisääntyviä lohia, jotta syntyy poikasia, jotka leimautuvat tuohon kyseiseen jokeen ja sieltä alavirtaan mennessään tietävät, mihin sitten jatkossa palata. Pelkästään se, että poistetaan vaellusesteet, ei vielä auta elinvoimaisen kalakannan synnyttämiseen, vaan tarvitaan sitä nousuun pyrkivien emokalojen vaikka hissillä nostamista vaellusesteistä yli, jotta päästään niille kutupaikoille. Tämän kaltaisia ratkaisuja, konkreettisia, yksityiskohtaisia toimia, tällä strategian mukaisella kärkihankerahoituksella tullaan tekemään.

16.38 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuakin ihmetyttää se naurunremakka, joka hallituspuolueilta tuli tässä kysymyksen esittämisen yhteydessä. Tuntuu siltä, että hallitukselta puuttuu tällainen aluetalouden kehittämisen näkökul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2016 vp

ma. Minusta se on suoraan sanottuna järkyttävää, että hallitus on yllätynyt siitä, että yli 400 miljoonan euron vuositason leikkaukset korkeakouluista ja tutkimuksesta vuoteen 2019 mennessä johtavat aluetaloudellisiin haittavaikutuksiin ja joiltakin paikkakunnilta voi korkeakoulutus poistua. Mielestäni se on päivän selvää, että se on teidän tekojenne seurausta.

Mutta tässäkin, jos puhutaan nyt kalateistä ja vaelluskaloista, on kysymys siitä, että aikanaan, kun on vesivoimaa rakennettu, se on ollut iso vallansiirto sieltä paikallisilta ihmisiltä ja kalastajilta isoille vesivoimayhtiöille, ja on arvioitu, että kalojen istutusvelvoitteet ovat olleet vain noin seitsemäsosa siitä vahingosta, mitä nämä ihmiset ovat kärsineet. Nyt se kysymys on, ministeri Tiilikainen: pitäisikö suoranaista kalatievelvoitetta edellyttää tämän porkkanarahan lisäksi, jotta vesivoimayhtiöt maksavat tämän velkansa paikallisille ihmisille ja kalastusmatkailu (Puhemies koputtaa) ja aluetalous pääsevät kehittymään uudella tavalla?

16.39 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuka mahtoi nauraa ja missä, kun tätä alkuperäistä kysymystä esitettiin. Itse otan tämän asian hyvin vakavasti, ja sen ottaa vakavasti koko hallitus. Siitä on merkinä se, että tästä on niin korkealle tasolle tehty kirjaukset. Tämä on yksi biotalouden kärkihankkeen konkreettisia toimenpiteitä, ja hallitus velvoittaa minua vastavana ministerinä sen puolesta toimimaan, ja näin aion myös toimia ja niitä toimenpiteitä olen tässä kertonut.

Mitä tulee sitten näihin aikaisempiin oikeuden päätöksiin erilaisten kalatalousvahinkojen korvaamisesta, mitä yhtiöille on määritetty, meillä Suomessa on toki viranomaiset sitä varten, että ne arvioivat, ovatko tilanteet muuttuneet, ovatko korvaukset paikallaan, ja jos sitä arviointia tehdään ja lähdetään uudelle kierrokselle, niin se on sitten viranomaisten tehtävä arvioida sitä, ja he voivat omaa työtänsä tehdä rauhassa. Minua velvoittaa viedä näitä hallituksen kärkihankkeena eteenpäin yhdessä toimijoitten kanssa (Puhemies koputtaa) pyrkien nopealla tahdilla parantamaan vaelluskalojen tulevaisuutta.

Kysymyksen käsittely päättyi.